

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ 2017

Θεατρική Ομάδα Δικηγορικού Συλλόγου Ηρακλείου

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Η πρώτη μας παράσταση...

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ο αείμνηστος ιστορικός του νεοελληνικού θεάτρου Γιάννης Σιδέρης είχε κατατάξει τον ερασιτεχνισμό σε δυο κατηγορίες: Στον ερασιτεχνισμό που γίνεται από αληθινούς εραστές της τέχνης του θεάτρου, οι οποίοι «βασανίζονται» και ψάχνουν κάθε σκηνική τους παρουσία, προσεγγίζουν την θεατρική πράξη ως μύστες, ιεροπρεπώς, μελετούν τα κλειδιά και τους κώδικες του θεάτρου, δοκιμάζουν και τολμούν, νέες εκφραστικές φόρμες συμβάλλοντας στην διαδικασία πρόσληψης κάθε έργου, υπηρετούν με πάθος και ανιδιοτέλεια το θέατρο, και προσπαθούν να βελτιώσουν τα εκφραστικά τους μέσα με πειθαρχία και εργατικότητα και όχι με οκνηρία και καταναγκασμό. Κανένας δεν σου επιβάλλει να γίνεις ερασιτέχνης, τόχεις μέσα σου, το νιώθεις είτε ως ορμέμφυτο, είτε ως ψυχωφελή ανάγκη.

Τη δεύτερη κατηγορία την ονομάζει ο ιστορικός μας «κοσμική ερασιτεχνία» και σε αυτήν κατατάσσονται εκείνοι που μέσω του θεάτρου κάνουν κοσμικότητες, δημόσιες σχέσεις και τα τοιαύτα. Αυτούς, το μόνο που τους ενδιαφέρει είναι να γράψουν γι αυτούς οι εφημερίδες, να βγουν στα κανάλια, να τους πουν μπράβο κάμποσοι, να λάμψουν επ' ολίγον και ύστερα να βαυκαλίζονται ότι κάποτε και εκείνοι συμμετείχαν σε μιαν παράσταση. Στην κατηγορία αυτή υπάγονται και αρκετές σχολικές παραστάσεις στις οποίες ο μεν δάσκαλος ή ο καθηγητής που «σκηνοθετεί» θέλει να αποδείξει ότι τάχα γνωρίζει και θέατρο, ο δε γονέας να υπερηφανεύεται ότι το παιδί του είναι τόσο καλό που τον έβαλαν να παίξει και θέατρο. Κανείς ωστόσο δεν διερωτάται, πόσο επικίνδυνο είναι για τα παιδιά, να κάνει κανείς θέατρο ΜΕ παιδιά. Πρέπει να καταλάβουν οι πάντες ότι: άλλο είναι το θεατρικό παιχνίδι και το θέατρο ΓΙΑ παιδιά, που και τα δύο συμβάλλουν πάρα πολύ στην παιδεία τους κι άλλο το θέατρο ΜΕ παιδιά που βιάζει την ψυχή τους. Καλοί θεατές πρέπει πρώτα να γίνουν τα παιδιά μας και ύστερα άμα κάποιος έχει και τη θεία δωρεά ας γίνει σκηνοθέτης ή ηθοποιός.

Στις πιο πάνω κατηγορίες ερασιτεχνισμού προσθέτω εγώ και μιαν τρίτη που την ονομάζω «ερασιτεχνική θεατρολαγνεία» και είναι αρρώστια, ανίατη η οποία έχει ενσκήψει ως επιδημία, από πολλά χρόνια και στο Ηράκλειο. Αρρώστια γιατί πρώτα και κύρια έχει να κάνει με τον ψυχισμό αυτών που συμμετέχουν. Στην κατηγορία αυτή ευδοκιμούν κάθε είδους βλαστάρια. Ένα είδος κάνει θέατρο γιατί θέλει να προβάλλει τα κάλλη του πιστεύοντας ανοήτως, ότι η λέξη ηθοποιός είναι ταυτόσημη με την έννοια «όμορφος την όψιν». Ένα άλλο είδος γιατί νομίζει ότι στο χώρο αυτόν

βρίσκονται όλα τα ουρί του παραδείσου κι έτσι θ' απολαύσει εύκολα τις προσφορές τους, ένα παράλλο είδος γιατί επιζητεί την δημοσιότητα και την εύκολη κοινωνική του καταξίωση, ένα άλλο πάλι είδος με υπερφίαλο εγωτισμό, που πιστεύει ότι εκείνον περίμενε το ελληνικό θέατρο ως άλλο Μεσσία. Αυτούς τους αποκαλούμε συνήθως «ψωνάρες». Εδώ πρέπει ν' αναφέρουμε ότι το ψώνιο είναι δυο κατηγοριών. Σαν τη χοληστερίνη, την καλή και την κακή. Χωρίς την καλή χοληστερίνη δεν υπάρχει ζωή, όπως χωρίς το καλό ψώνιο δεν υπάρχει Τέχνη. Η κακή όμως χοληστερίνη βλάπτει τον οργανισμό μας, όπως τα κακά ψώνια βλάπτουν την Τέχνη και ιδιαίτερα την τέχνη του Θεάτρου, με μόνη διαφορά ότι η κακή χοληστερίνη είναι ιάσιμη ενώ το κακό ψώνιο είναι ανίατη αρρώστια που δεν θεραπεύεται. Τα κακής ποιότητας ψώνια είναι επικίνδυνα για το θέατρο, γιατί μαγαρίζουν την παιδευτική του αποστολή, αλλοιώνουν τη βαθύτερη ουσία του, προσβάλλουν τη νοημοσύνη του θεατή και κακοποιούν βάνουσα τους συγγραφείς και τα έργα τους. Συνήθως δεν αποδέχονται κανένα δάσκαλο, παρά μόνο έχουν σαν πρότυπά τους, κάθε σαχλαμαράκια της τηλεόρασης τον οποίον συνήθως προσπαθούν να μιμηθούν.

Όσοι παρακολουθούν τη γηγενή θεατρική κίνηση, γνωρίζουν καλά, ότι οι δύο αυτές τελευταίες κατηγορίες δηλαδή η «κοσμική ερασιτεχνία» και η «ερασιτεχνική θεατρολαγνεία», ευδοκίμουςαν και ευδοκίμουν ακόμα και σήμερα αλλά σε περιορισμένο ευτυχώς ποσοστό και στην πόλη μας.

Μέσα σε ένα τέτοιο θεατρικό περιβάλλον, άρχισε η συζήτηση της δημιουργίας της θεατρικής ομάδας του Δικηγορικού Συλλόγου Ηρακλείου τον Φεβρουάριο του 1993. «Οι δικηγόροι θεατρίνοι; Τα ύστερα του κόσμου» αναφώνησε κάποιος, αείμνηστος σήμερα, παλαιάμαχος τότε δικηγόρος, χωρίς φυσικά να γνωρίζει πόση θεατρικότητα

κρύβει η άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος. Μιαν από τις ωραιότερες performanse (για το ακροατήριο φυσικά αλλά όχι για τον κατηγορούμενο) που έχω δει στη ζωή μου ήταν-πριν από πολλά χρόνια-μια παράσταση του αείμνηστου Γιάννη Σεργάκη, βουλευτή Λασιθίου και δικηγόρου, στο Μικτό Ορκωτό Κακουργιοδικείο Ηρακλείου. Ωστόσο πρέπει να πούμε ότι άλλο θεατρικότητα και άλλο θέατρο.

Για ν' ανασκευαστούν λοιπόν οι απόψεις, ευτυχώς ολίγων συναδέλφων που ήθελαν υποτιμητική την ενασχόληση των δικηγόρων με το ερασιτεχνικό θέατρο, έπρεπε να περιβληθεί η δημιουργία της θεατρικής ομάδας με το θεσμικό κύρος που διαθέτει εξ ορισμού ο Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου. Δύσκολη απόφαση και πρωτοπόρα γιατί μέχρι τότε κανένας Σύλλογος στην Ελλάδα δεν είχε δημιουργήσει θεατρική ομάδα. Ύστερα ακολούθησαν αρκετοί.

Πρόεδρος ήταν ο γνωστός ευπατρίδης και ρέκτης των γραμμάτων και των τεχνών, Μιχάλης Φαρσάρης επίτιμος πρόεδρος σήμερα, που σπεύδω να δηλώσω ότι χωρίς την δική του συμβολή δεν θα υπήρχε Θεατρική Ομάδα. Το πήρε πάνω του το θέμα αλλά έπρεπε να τηρήσει και τα προσχήματα... Περνούσε ο καιρός και είχαμε φτάσει στο Μάιο. Κάποια φορά με καλεί στο Συμβούλιο και αρχίζει η «ανάκριση», περί της αναγκαιότητας ή μη της δημιουργίας της θεατρικής ομάδας. Όταν φτάσαμε στο δια ταύτα κάποιος από το Συμβούλιο μου ζήτησε να τους υποβάλλω το έργο που θ' ανεβάσω και «εγγράφως τον τρόπο που θα το σκηνοθετήσω καθώς και τη διανομή». Μπελάδες και λογοκριτές λέω βάζω στο κεφάλι μου, τους τα βρόντηξα κι έφυγα, παρά τις συμβιβαστικές παρεμβάσεις του Προέδρου. Εκεί τελείωσε η πρώτη φάση. Πέρασε περίπου ένας μήνας, οπότε συμφώνησαν ότι δεν θα παρεμβαίνει κανένας στο έργο μου, ότι θα κάνω όποιο έργο κρίνω προσφορότερο για την ομάδα

*Από την παράσταση
«Όττω τις έρεται».*

και ότι θα υπάρχει η στήριξη και συμπαράσταση του Συλλόγου. Ξεκινήσαμε με μίαν ανακοίνωση κάλεσμα προς όλους τους συναδέλφους που ενδιαφέρονταν για το θέατρο και προσήλθαν αρχικά αρκετοί, πέραν των προβλέψεών μας. Στα συρτάρια μου, όπως πάντα είχα έτοιμα έργα αλλά δεν είχα καταλήξει ακόμα. Έπρεπε πρώτα να δω ποια άτομα θα συμμετέχουν για να επιλέξω ύστερα το έργο.

Η πρώτη κιάλας συνάντησή μας, κατέστησε ευκολότερη την απόφαση επιλογής έργου γιατί μεταξύ των συναδέλφων που είχαν προσέλθει ήταν και η Ειρήνη Δασκαλάκη, την οποία μόλις είδα και άκουσα, με παρέπεμπε στην σουρεαλιστική και παράξενη κωμωδία του Μποστ. «Φαύστα», την οποία είχα ήδη επεξεργασθεί την περίοδο των θεατρικών μου σπουδών. Υπήρχε όμως ένα εμπόδιο. Δεν είχα στην παρέα εκείνη το ρόλο του Γιάννη. Ο Μανόλης Τσικαλός μετέπειτα σπουδαίο στέλε-

χος και στυλοβάτης της θεατρικής ομάδας, δεν μου έκανε σαν φιζίκ για το ρόλο του Γιάννη. Ήταν βέβαια λιγότερος απ' ότι είναι σήμερα που έχουν προστεθεί μερικοί τόνοι αμνοερίφων στο παρουσιαστικό του, αλλά δεν μου πήγαινε και ο χαρακτήρας. Τον Γιάννη τον ήθελα να είναι ένας μαλθακός και άβουλος τύπος, όπως ο λιγνός

στις γνωστές γελοιογραφίες του «Θησαυρού». Δεν είχε καμιά σχέση με τον αγαπητό Μανόλη που περνά και τρέμει η γης. Είναι ένας τύπος που η Φαύστα τον κάνει αλοιφή. Άλλον συνάδελφο φανταζόμουν για αυτόν τον ρόλο ο οποίος ωστόσο έπαιρνε και τότε όπως και τώρα το θέατρο, αψήφιστα όπως λέμε.

Αλλά για στάσου. Υπάρχουν κάποιες εσωτερικές πληροφορίες στο κείμενο του Μποστ, από τις οποίες προκύπτει ότι ανεξάρτητα από την εξωτερική όψη, μπορεί αυτός ο τύπος

να γίνει αφελής μεν, αλλά λογικότερος της υπερφιάλου Φαύστας. Ε.. αυτή την σκηνοθετική γραμμή δοκιμάσαμε και νομίζω πέτυχε. Ακόμα θυμάμαι πόσο ωραία έλεγε ο Μανόλης τη φράση: «Στο κέντρο-κέντρο κοίταξε, στο κέντρο κοίτα μάλλον, δεν βλέπεις κάτι κόκαλα, ένα σωρό κοκάλων;» Η Ειρήνη Δασκαλάκη ήταν απολαυστική, λες και το έργο γράφτηκε για αυτήν. Μακράν η καλύτερη «Φαύστα» του ελληνικού θεάτρου μέχρι σήμερα.

Τους άλλους ρόλους τους είχα. Η Νίκη Μηλωλιδάκη έπαιξε θαυμάσια το Ριτσάκι. Ήταν ένα αστεράκι που πέρασε από την Θεατρική Ομάδα και ύστερα για λόγους οικογενειακούς και επαγγελματικούς αποσύρθηκε, όπως και η Νίκη Κουκουνάκη-Τρουλινού, που είχε παίξει με μεγάλη επιτυχία την υπηρέτρια Μαριάνθη, με πραγματικό γάτο στην αγκαλιά, που δεν θυμάμαι τώρα πως τον έλεγαν, μάλιστα σε κάποια παράσταση της έφυγε από την σκηνή και αυτή είχε την ετοιμότητα και συνέχισε τον ρόλο της σαν να ήταν το απρόβλεπτο αυτό γεγονός σκηνοθετημένο. Η ίδια μάλιστα που είναι και πολύ καλή διηγηματογράφος έγραψε αργότερα ένα διήγημα δημοσιευμένο στο περιοδικό «Παλίμψηστον» με αφορμή την παράσταση που δώσαμε με την άδεια του Υπουργείου Δικαιοσύνης για τους φυλακισμένους της Αλικαρνασού. Θυμάμαι σε κείνη την παράσταση στις φυλακές, κατά τη διάρκεια μιας πρόχειρης και σύντομης δοκιμής, για να βρούμε όπως λέμε τις θέσεις μας, την Ειρήνη, Δασκαλάκη, η οποία θέλοντας να κόψει ένα κορδόνι, αναφωνεί εν μέσω βαρυποινιτών: «παιδιά μήπως υπάρχει κανένα μαχαίρι...» Γέλασαν οι φυλακισμένοι και τότε κι εμείς συνειδητοποιήσαμε ότι αυτό που η «Φαύστα» ζητούσε ήταν απαγορευμένο εργαλείο για τις φυλακές. Από εκείνη την παράσταση θυμάμαι επίσης την πολύ νόστιμη μακαρονάδα που μας προσέφεραν ευγενικά εκείνοι οι ταλαίπωροι άνθρωποι, που πρώτη φορά διασκέδαζαν στη φυλακή με ένα τέτοιο ψυχαγωγικό τρόπο, γεγονός που είχαν επαινέσει όλες οι τοπικές εφημερίδες αλλά και η εφημερίδα των Αθηνών «Τα Νέα» με ολοσέλιδο δημοσίευσμά τους.

Τον Γιό που έρχεται να ζητήσει σε γάμο το Ριτσάκι τον έπαιξε καταπληκτικά η συνάδελφος, Μαρίνα Φανιουδάκη. Με την Μαρίνα μάλιστα υπάρχει και ένα πολύ χαρακτηριστικό και αστείο στιγμιότυπο που αξίζει τον κόπο: Όταν πρωτοήρθε στην Ομάδα, ήταν θαρρώ ακόμα ασκούμενη. Είχαμε συνάντηση στο γνωστό εντευκτήριο του Συλλόγου, για να κάνουμε τη διανομή του έργου. Μπαίνει μέσα η Μαρίνα, μας συστήνεται, χαιρόμαστε φυσικά και αρχίζουμε τη συζήτηση για τη «Φαύστα» που ήδη είχε επιλεγεί. Κάποια στιγμή παίρνει το λόγο η Μαρίνα και νομίζοντας ότι βρίσκεται σε κάποια κομματική οργάνωση λέει: «Έχω μιαν ένσταση. Πρέπει να μπουν δημοκρατικές διαδικασίες για το ποιο έργο θα ανεβάσουμε ποιοι θα παίξουν και ποιος θα το σκηνοθετήσει...» Πριν καλά-καλά τελειώσει ακούστηκε επιτιμητικά η φωνή του γράφοντος που αυθορμήτως με βραχνή φωνή αναφώνησε: «Ήντα πες παιδί μου; για ξαναπές το...» Έφυγε η Μαρίνα τότε θυμωμένη και ο θυμός της κράτησε μέχρι το βράδι της ίδιας μέρας οπότε με πήρε τηλέφωνο ανασκευάζοντας τις απόψεις της. Τώρα πια ξέρει ότι στο Θέατρο δεν υπάρχουν τέτοιες ευαισθησίες γιατί αλλιώς δεν θα μπορούσε να γίνει καμιά παράσταση της προκοπής. Ή εμπιστεύεσαι το σκηνοθέτη και η δουλειά προχωρεί ή δεν τον εμπιστεύεσαι και κάθεσαι σπίτι σου. Εξάλλου όπως είπαμε, κανείς δεν σε πιέζει να γίνεις ερασιτέχνης.

Ο Γιάννης Λεβέντης είχε παίξει το ρόλο του κου Ιατρού, ενός αστού πατέρα, που έρχεται στο σπίτι της Φαύστας για να ζητήσει το Ριτσάκι σε γάμο για λογαριασμό του γιού του. Ήταν θαυμάσιος, αλλά η σπουδαιότερη προσφορά του ήταν ότι έκανε και τη μουσική επένδυση της παράστασης -αφού είναι και μουσικός- η οποία βοήθησε πάρα πολύ και τόνισε την ιλαροτραγωδία. Θυμάμαι μάλιστα πόση επιτυχία

είχε η εισαγωγή που είχε γράψει, κατά παραγγελία όπως λέμε, έμμετρα αλα Μποστ. ο συνάδελφος και σπουδαίος ποιητής Γιώργος Λεμπιδάκης. Αξίζει να την αναδημοσιεύσουμε εδώ:

«Θαμώναι! Μη εντάξητε παρακαλώ εις είδος
Τινός θεάτρου, το μελλόν παιχθείν επί σανίδος
Δεν είν' επιθεώρησις βεβαίως ούτε πρόζα
ενώ εμπεριέχεται και μούζικα και πόζα
Δράμα δεν είναι προφανώς, ουδέ και κωμωδία
Φέρον κλαυθμούς και γέλωτας συγγραφική αδεία
Αλλ' ούτε και πολιτικός τούτο ενέχει θέσεις
Δια ν' αποφύγει αύριον αδίκους επιθέσεις
Οικογενείαν γλυκεράν θα ίδετε το πρώτον
άνευ καυγάδων αφειδών, χωρίς πολλών ερώτων
που σφόδρα κατατρίχεται δια τας λεπτομερείας
το μόνον ευανάγνωστον αυτής της ιστορίας
Της απαθείας δίδουσα στους θεατάς το στίγμα
Φαιάν ουσίαν εις το νι και νόημα στο σίγμα
Εγράφη δια χειρός του Μποστ. τούτο νομίζω φτάνει
Είναι παιχνίδι σκηνικό, θεατρικό ΜΠΟΣΤ-άνι.

Από την παράσταση «Πλούτος».

Έχει καρότα, σέλινα, ανθούς και κρεμμυδάκια
-ντομάτας δεν δεχόμεθα- πατάτες αγγουράκια
Απαγορεύονται ρητώς, (προς ένα θεατή) Εεεε δεν άκουσες τι σου'πα;
και τα λεμόνια να ριφθούν μονάχα εις την σούπα
Κι αύριο μην μας γράψετε όσα δεν σέρν' η σκούπα;

Αμέσως μετά την παραπάνω πρόζα «έπεφτε» ένα τραγουδάκι γραμμένο πάλι από το Γιώργο Λεμπιδάκη με τους ρυθμούς της μουσικής των «Κοριτσιών της Πιερίας» του Τάκη Αντωνιάδη, που είχε διασκευάσει και προσαρμόσει για την παράσταση ο Γιάννης Λεβέντης:

«Καταργούμαι απόψε όποιες αποστάσεις
Μας χωρίζουν δεν υπάρχουν προεκτάσεις
Στο έργο που παρουσιάζει άνευ λόγου
Η θεατρική ομάδα του Συλλόγου.

Δεν υπάρχουν θέσεις πλάτη ούτε μάκρη
Μην το ψάξετε για δεν θα βρείτε άκρη
Περιφραστικά νομίζω είπα ήδη
Πως θα δείτε ένα σκηνικό παιχνίδι

Είναι μια απόπειρα των δικηγόρων
Πούγινε με κέφι αλλά άνευ όρων
Κάνουμε «παράσταση» στο θεατή μας
Δίχως καν διπλότυπο η αμοιβή μας

Τώρα μην καπνίζετε και προσδεθείτε
Δείτ' ονειρευτείτε κι' απογειωθείτε
Όλοι καταθέτουμε στην ανοχή σας
Και συνηγορούμε στη διασκέδασή σας.

Τους παραπάνω στίχους είχε εγκρίνει ο ίδιος ο Μπόστ. και θα ερχόταν τότε ο αείμνηστος να δει την παράστασή μας, αλλά τον πρόλαβε το μοιραίο. Εμείς στη μνήμη του αφιερώσαμε την τελευταία μας παράσταση.

Η Κατερίνα Δουλγεράκη έδειξε από τότε την ποιότητα και την συνέπεια που έχει ως ερασιτέχνης και ερμήνευσε με εξαιρετικό και σουρεαλιστικό τρόπο την κα Ιατρού. Έκτοτε αποτελεί ένα βασικό στέλεχος της ομάδας και ελπίζουμε στο μέλλον να μας δώσει ακόμα περισσότερα δείγματα του ταλέντου της. Η τότε δικηγόρος και τώρα πολύ καλή συμβολαιογράφος, Νίκη Γούναρη έπαιξε θαυμαστά τον ρόλο της Ελένης. Θυμάμαι πόσο ωραία έλεγε με ένα τριαντάφυλλο στο χέρι τους στίχους της εισαγωγής:

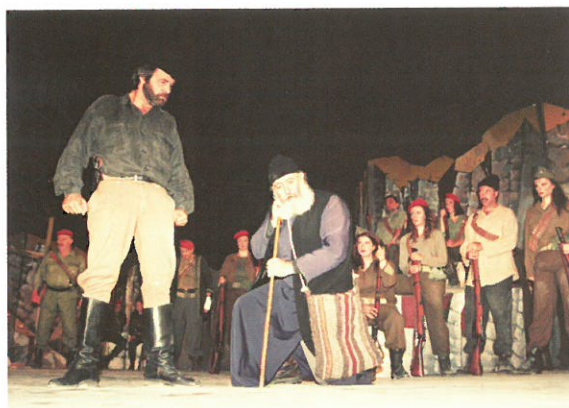
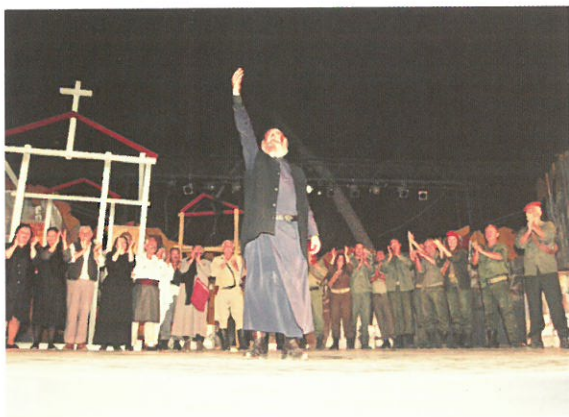
«Δεν είν' επιθεώρησις βεβαίως ούτε πρόζα
ενώ εμπεριέχεται και μούζικα και πόζα»

Ο Γιώργος ο Κοπιδάκης ήταν απολαυστικότατος στον ρόλο ενός παράξενου και μυστηριακού κομπέρ που έλεγε τον πρόλογο και τον επίλογο του Μπόστ. Η Ελένη Μαραγκουδάκη είχε συμμετάσχει τότε σε ένα βοηθητικό μικρό ρόλο τον οποίον έπαιξε με συνέπεια και αποτέλεσε το πρόκριμα για την πολύ σπουδαία ερμηνεία που έκαμε αργότερα στον ρόλο της κόρης του Καπετάν Μιχάλη. Η συμβολή της αγαπητής συναδέλφου και ταλαντούχου ζωγράφου Ειρήνης Κουρουπάκη, στον σχεδιασμό των κουστουμιών, της αφίσας και του προγράμματος αλα Μπόστ, ήταν τεράστια. Εδώ δεν πρέπει να ξεχάσω την υπέροχη συνεργασία που είχα με μια πολύ σημαντική Βουλγαρορωσίδα χορογράφο από τα Μπολσόι, την Τατιάνα Αντόνοβα η οποία χορογράφησε με εκπληκτικό τρόπο το *Duetto buffo di due gatti* του Rossini που ακούγονταν στην παράσταση. Τα γατάκια που είχαν φάει το Ριτσάκι, είχαν χορέψει θαυμάσια, δυο χαριτωμένα κοριτσάκια, μαθήτριες της Αντόνοβα και ανερχόμενα τότε αστεράκια: η Έρη Κόμη που είναι κόρη της συναδέλφου Αδαμαντίας Κόμη και του γιατρού Γιώργου Κόμη, καθώς και η Μικαέλα Κεφαλογιάννη που διαπρέπουν σήμερα και οι δύο στο Θέατρο, μετά από σημαντικές χοροθεατρικές σπουδές.

Η παράσταση εκείνη παρουσιάστηκε και στο Ρέθυμνο μετά από πρόσκληση του Δικηγορικού Συλλόγου Ρεθύμνης και απέσπασε ενθουσιώδεις κριτικές από τον τοπικό τύπο. Υπάρχουν και πολύ ενδιαφέρουσες πιπεράτες ιστορίες με την ευκαιρία εκείνης της παράστασης στο Ρέθυμνο τις οποίες διηγείται κατά καιρούς με τον δικό του γλαφυρότατο τρόπο ο Μανώλης Τσικαλάς.

Όλοι μας νιώσαμε πραγματικά εκείνες τις μέρες ότι μια παρέα ανθρώπων κατάφερε να προσφέρει κάτι σημαντικό στην πολιτιστική ιστορία αυτού του τόπου και οι πάντες διατύπωναν την ανάγκη της συνέχειας εκείνης της προσπάθειας. Πράγματι υπήρξε άμεση συνέχεια με την

Από την παράσταση «Αδερφοφάδες».

«Επέτειο» του Τσέχωφ που σκηνοθέτησε ο σπουδαίος συνάδελφος και μετέπειτα πρόεδρος του ΔΣΗ Στέλιος Καστρινάκης, και μετά είχαμε ένα μεγάλο διαστήματα απραξίας, που δεν οφειλόταν μόνο σε μένα και στους υπέροχους συνεργάτες, αλλά και σε άλλους αστάθμητους παράγοντες. Ύστερα ο «Καπετάν Μιχάλης», επί προεδρίας Στέλιου Καστρινάκη, και εν συνεχεία επί προεδρίας Βασίλη Λαμπρινού τα έργα «Οι Αδερφοφάδες», η θεατρο-ποίηση για πρώτη φορά έργων του Οδυσσέα Ελύτη με το «Όττω τις έραται» και ο «Πλούτος» μεταφρασμένος αριστοτεχνικά στην κρητική διάλεκτο από τον σπουδαίο συνάδελφο Μιχάλη Σφακιανάκη, έχουν ήδη καταγραφεί ως τεράστιες επιτυχίες στο corpus των παραστάσεων της Θεατρικής μας ομάδας. Ελπίζουμε ότι θα αξιωθούμε ν' ανεβάσουμε και το επίκαιρο, «Ουκ αν λάβοις παρά του μη έχοντος», μια δραματουργική σύνθεση από έργα του Λουκιανού, που ματαιώθηκε λίγο πριν την παράστασή του, λόγω και των capital controls.

Τελειώνοντας ας μου επιτραπεί μια προσωπική εξομολόγηση: Πριν από πολλά χρόνια όταν βρισκόμουν στα μεγαλύτερα επαγγελματικά θεατρικά σαλόνια λαιμοδούσα και απαξίωνα τον ερασιτεχνισμό παρά του ότι γνώριζα ότι οι ρίζες του νέου ελληνικού θεάτρου βρίσκονταν εκεί, στους εραστές της τέχνης, στην παρέα της Ευανθίας Καϊρη και του Κυριάκου Αριστία. Μόνο που εκείνοι δεν έκαναν «κοσμικό θέατρο» ούτε ήταν «θεατρολάγνοι» που ασελγούν πάνω στην Αγία Τράπεζα του Θεάτρου δηλαδή πάνω στην Σκηνή, παρερμηνεύοντας, κακοποιώντας και παραβιάζοντας κάθε θεατρικό κώδικα. Σεις αγαπητοί συνάδελφοι της θεατρικής ομάδας με κάνετε –και σας ευχαριστώ γι αυτό - ν' αναθεωρήσω εκείνες τις περί του ερασιτεχνισμού απόψεις μου και ν' αποκηρύξω όλα τα σχετικά παλαιά μου κείμενα. Ανήκετε αναμφισβήτητα στην πρώτη κατηγορία ερασιτεχνών, των αληθινών δηλαδή εραστών της τέχνης του Θεάτρου.

«Παραστάσεις»

ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΩΣ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

του Μανόλη Τσικαλά

Μετά παρέλευση δύο και πλέον δεκαετιών από τη δημιουργία της Θεατρικής Ομάδας του Δικηγορικού Συλλόγου Ηρακλείου, δεν είναι υπερβολή να θεωρηθεί, ως μία από τις σημαντικότερες πολιτιστικές δραστηριότητές του, δοξαστική για τον ίδιο και προσφιλή στην κοινωνία του Ηρακλείου. Για την υψηλή της κατάταξη έχουν εξ άλλου εκφραστεί κορυφαίοι πνευματικοί άνθρωποι και ειδικοί της θεατρικής τέχνης, καθώς το ενδιαφέρον που προκάλεσε, ξεπέρασε τα τοπικά όρια.

Εκτός από την πνευματική τροφή που πρόσφερε, - ο αείμνηστος Στυλιανός Αλεξίου σε στιγμές υπερχείλισης του ενθουσιασμού του έγραψε πως «...ανέβασε το όλο πνευματικό επίπεδο του Ηρακλείου.»- αποδείχτηκε και χρήσιμη, γιατί σε καιρούς χαλεπούς συνέβαλε στην αποκάθαρση της εικόνας των δικηγόρων του Ηρακλείου, που είχε σπιλωθεί άδικα, αλλά και στην ευόδωση του αγώνα για τη δικαιοδοτική αυτονομία της ανατολικής Κρήτης, το μέγιστο βάρος του οποίου σήκωσε ο Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου.

Το ερώτημα για το που έγκειται η επιτυχία, απαντάται από φίλα προσκείμενα στους δικηγόρους πρόσωπα, ως αυτονόητη συνέπεια της επαγγελματικής τους ιδιότητας, η οποία παραπέμπει σε άτομα καλλιεργημένα και με εμπειρία να παρίστανται στα ακροατήρια, δηλαδή να εκτίθενται δημόσια σε αόριστο αριθμό ανθρώπων, χωρίς αιδημοσύνη και συστολή.

Η άποψη όμως αυτή έχει μερική μόνο βάση, αφού οι δικηγόροι μπορεί να είναι ευρυμαθείς αλλά όχι και οι καταλλήλοτεροι να εκφράσουν τον πνευματικά καλλιεργημένο άνθρωπο, καθώς συνθλίβονται καθημερινά από τις ελεεινές και συνεχώς επιδεινούμενες συνθήκες άσκησης ενός επαγγέλματος ακραιφνώς ανταγωνιστικού, οι οποίες προσπερνούν τον πνευματικό άνθρωπο και συρρικνώνουν την επιστημονική του οντότητα και την ηθική βάση του προβληματισμού της.

Όσον αφορά την άνεση των δικηγόρων να εκτίθενται, πρέπει να διευκρινιστεί πως οι συνθήκες έκθεσης του ηθοποιού στη θεατρική σκηνή είναι εντελώς διαφορετικές. Ο δικηγόρος ασκεί ατομική και εγωκεντρική δράση ενώ ο ηθοποιός συμμετοχική και μυσταγωγική. Πιο συγκεκριμένα, για να φθάσει ο δικηγόρος να έχει ως νομικός παραστάτης δικό του λόγο στα ακροατήρια ή σε οποιοδήποτε άλλο διεκδικητικό πεδίο εκτός Δικαστηρίων, δηλαδή για να καταστήσει την ταυτότητά του ορισμένη και διακριτή, πρέπει να αγωνιστεί σκληρά να κατακτήσει ένα γνωστικό πεδίο

συνεχώς διευρυνόμενο και τροποποιούμενο. Το οποίο πρέπει διαρκώς να επεξεργάζεται και να αξιολογεί σωστά για τη βέλτιστη εκμετάλλευσή του, τελειοποιώντας συγχρόνως το επίπεδο γραφής του, τη ρητορική του, την κίνησή του και τη στιλιστική του εμφάνιση. Ακόμη πρέπει να αναπτύξει την ικανότητα να αντιδρά ακαριαία και ορθά στα απρόοπτα, με κύριο μέλημα αυτός και μόνον αυτός να είναι εκάστοτε ο νικητής, ή έστω ο λιγότερο ηττημένος, γιατί μόνο έτσι θα έχει ως αποτέλεσμα την υψηλότερη δυνατή ηθική και υλική ανταμοιβή. Δεν ξεχνά εξ άλλου ο δικηγόρος, πως κάθε δικαστική απόφαση που εκδίδεται υπέρ ή κατά πάνω σε δική του υπόθεση, αποτελεί συγχρόνως κατά τρόπο άμεσο και τεκμήριο της δικής του αξιολόγησης και πώς αυτό δεν είναι δίκαιο στις περιπτώσεις που ή ήττα δεν οφείλεται σε δική του πλημμέλεια. Αυτή η οιοεινί αντικειμενική ευθύνη του δικηγόρου, του επιβάλλει όχι μόνο να μάχεται πιο επίμονα για τη νίκη, αλλά και να τη διακηρύσσει ειδικά στις περιπτώσεις που η υπόθεση είχε όγκο ή μεγάλο βαθμό δυσκολίας στο δικονομικό ή ουσιαστικό μέρος. Δεν πρέπει να παραθεωρείται εξ άλλου, πως ο δικηγόρος εκτός από τη φυσική του παρουσία και την πνευματική του υπόσταση, δεν διαθέτει τα υλικοτεχνικά μέσα, με τα οποία άλλοι επαγγελματίες ζηλότυπα και κραυγαλέα διαφημίζουν στην εργασία των.

Αναπτύσσει έτσι ο δικηγόρος και περιάπτει -αλλά και προβάλλει- ένα ιδιότυπο ΕΓΩ, που δεν ορίζεται από κίνητρα αλαζονείας ή ματαιοδοξίας κατ' ανάγκη, αλλά από τη φυσιογνωμία μιας μάχης κατά την οποία αντιμετωπίζει περισσότερους του ενός αντιπάλους. Όταν παρίσταται ο δικηγόρος έχει υπόψη του -μέσα στα όρια της κοσμιότητας της ευγένειας και της δεοντολογίας- ότι δεν πρέπει να καταστεί υποχείριο ούτε του εντολέα του, ούτε του αντιδίκου συναδέλφου του, ούτε των δικαστών ούτε του ακροατηρίου πίσω του, ούτε του Γραμματέα του Υπουργείου, ούτε του Διευθυντή της Εφορίας. Αντίθετα όλοι πρέπει να κατακτηθούν. Ο μεγαλήγορος λόγος, το «ore rotundo» των Λατίνων ρητόρων, ταιριάζει καλύτερα στην ψυχροσύνθεση του μαχόμενου δικηγόρου.

Όμως μια προσωπικότητα με τέτοια συγκρότηση δεν ανέχεται εύκολα να μετέχει σε θεατρικά σχήματα ερασιτεχνών χωρίς εγγυήσεις επιτυχίας, αφού μάλιστα το θέατρο ως συλλογική δράση πολλών επιπέδων, καλεί το κάθε μέλος σε κάθε έργο, σε κάθε δοκιμή, σε κάθε παράσταση να υποταχθεί στις οδηγίες του σκηνοθέτη και κυρίως στις απαιτήσεις του ρόλου που υποδύεται. Καλείται δηλαδή μέσα σε πνεύμα κοινωνίας, ομοθυμίας και σύμπνοιας, να συντρίψει και να αποβάλλει το εγώ του προκειμένου να υποστεί σταδιακά τη διαδικασία της μεταμόρφωσής του που προσιδιάζει σε οδυνηρή και μακρά κυοφορία. Μόνο έτσι θα καταστήσει τον εαυτό του αξιόπιστο παράγοντα της επιτυχίας του έργου, αλλά κι αυτό πάλι δεν αρκεί αφού στο θέατρο όλοι οι συμμετοχοί πρέπει να καταστούν αξιόπιστοι αν θέλουμε να μιλούμε για επιτυχία. Και η προσπάθεια δικαιώνεται όταν τα συνολικά μηνύματα του έργου -ηθικά, πολιτιστικά, πολιτικά, αισθητικά, κ. λ. π - μεριστούν ως αντίδωρο και φτάσουν στις κερκίδες ή την πλατεία διαπερνώντας την ψυχή και του πιο απαιτητικού θεατή. Η ενέργεια είναι διαδραστικά διδακτική αφού για να έχει επίδραση στο κοινό ο κάθε ηθοποιός πρέπει ο ίδιος πρώτα να μεταμορφωθεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ρόλου που υποδύεται, υπόθεση δύσκολη αν λάβομε υπ' όψη πως οι περισσότεροι θεατρικοί ήρωες δεν είναι άτομα της διπλανής πόρτας, αλλά μεγέθη

ιδιαίτερα που μπορεί να είναι και άσχετα ή αντίθετα με το χαρακτήρα του ηθοποιού ή πολύπλοκα και ανεξιχνίαστα ακόμη και για τον ίδιο το θεατρικό συγγραφέα. Αυτά τα θηρία δύσκολα τα υποτάσσεις κι εξ ίσου δύσκολα τα εγκαταλείπεις, αφού τα εγκαθιστάς στα μύχια της ψυχής σου. Τέτοια εμπλοκή δεν υπάρχει στις σχέσεις του δικηγόρου με τον εντολέα του διότι εδώ για πρακτικούς λόγους της υπεράσπισης, η αποστασιοποίηση επιβάλλεται και σε κάθε περίπτωση η ταύτιση απαγορεύεται όσο δίκιο κι αν έχει ο εντολέας, ή όσο κι αν έχει αδικηθεί.

Και όμως υπάρχουν και στις τάξεις των δικηγόρων άτομα που διαθέτουν ικανότητα και κύρος στο επάγγελμά τους, όμως δεν επιτρέπουν αυτή και μόνο η επαγγελματική τους ιδιότητα να κατακλύζει τη ζωή τους και αναζητούν διαρκώς τον πνευματικό άνθρωπο, σε όλες του τις εκφάνσεις με ότι αγωνίες και θυσίες απαιτεί η προσπάθεια. Είχα τη χαρά να ασκηθώ για ένα διάστημα στη Θεσσαλονίκη δίπλα σε ένα *homo universalis* και επιφανή ποινικολόγο τον αείμνηστο Μιχάλη Τσιτσικλή και γνωρίζω πως μπορούν να συμβιβάζονται οι ιδιότητες. Έτσι το θέατρο ως επιτομή και κορωνίδα των γραμμάτων και των τεχνών αποτελεί σαγήνη και πρόκληση γι αυτούς που έχουν αποκτήσει θεατρική παιδεία, ή έχουν επιδόσεις στη συγγραφή, την υποκριτική, τη μουσική, το χορό, τη ζωγραφική, κ.λ.π. Μέλη με τέτοια προσόντα αναπτυγμένα σε επίπεδο ζηλευτό, διαθέτει ο Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου και θα ήταν κρίμα να μην απολαύσει την προσφορά τους η κοινωνία και τα ίδια τη χαρά αυτής της προσφοράς τους, με μόνη αμοιβή το χειροκρότημα. Διαθέτει επίσης μέλη -συνήθως στις νεότερες ηλικίες- με ευαισθησία και καλές προθέσεις, που δεν έχουν ακόμη με σαφήνεια εκδηλώσει ενδιαφέροντα και τάσεις, αναγνωρίζουν ωστόσο τη σπουδαιότητα του θεάτρου και προσδοκούν μέσα από τη συλλογική προσπάθεια να κερδίσουν ότι δαψιλώς και αφθόνως προσφέρει σε κοινωνικότητα, σε ψυχική γαλήνη και πληρότητα, σε αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση, στη δημιουργία πνεύματος ομάδας και συναδέλφωσης κι ακόμη στην απόκτηση πλήθους γνώσεων χρήσιμων ακόμη και για το επάγγελμα του δικηγόρου.

Η δημιουργία θεατρικής ομάδας είναι μια δυνατότητα που προσφέρεται πιο απλόχερα στους δικηγόρους από ότι σε άλλους κλάδους, λόγω της αναγκαίας καθημερινής προσωπικής επαφής των - κυρίως στα ακροατήρια και στο εντευκτήριο του Συλλόγου,- στην περίπτωση όμως των δικηγόρων του Ηρακλείου πρέπει να μνημονεύσουμε και τις άλλες ευνοϊκότερες συνθήκες που ομολογουμένως συνέδραμαν και οφείλονται στον τέως Πρόεδρό του Μιχάλη Φαρσάρη, που πρώτος διείδε την ανάγκη δημιουργίας της και αποφάσισε την ίδρυσή της απευθυνόμενος προς την κατεύθυνση αυτή σε εξέχοντα μέλη της δικηγορικής κοινότητας, ώστε ομόθυμα να συμπαράταχθούν. Έτσι ο Στέλιος ο Καστρινάκης, μετέπειτα Πρόεδρος του Συλλόγου και αυτός, όχι μόνο σκηνοθέτησε ο ίδιος το έργο «Επέτειος» του Τσέχωφ με επιτυχία, αλλά και για την ενίσχυση του ηθικού της ομάδας ερμήνευσε εξαιρετα δευτερεύοντες ρόλους και στον «Καπετάν Μιχάλη» και στους «Αδερφοφάδες». Επίσης ο πρώην Πρόεδρος Βασίλης Λαμπρινός και σημερινός Δήμαρχος Ηρακλείου υπήρξε υποστηρικτής της θεατρικής ομάδας όλα δε τα Συμβούλια ανεξαιρέτως προθυμοποιήθηκαν στην παροχή των αναγκαιών κονδυλίων από αποταμιευτικούς λογαριασμούς των δικηγόρων, προϋπόθεση επίσης -εκ των ουκ άνευ- που δεν υφίσταται σε άλλους επαγγελματικούς συλλόγους και δυστυχώς πλέον ούτε στο δικό μας.

Επίσης ευτύχησε ο Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου στις θεατρικές του επιδόσεις γιατί υπήρχε στις τάξεις του ως director, ένα πρώην επαγγελματικό στέλεχος του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδας, ο Γιώργος ο Μαρκόπουλος, ο οποίος παράλληλα με τη θεατρική του πορεία αξιώθηκε και του πτυχίου της νομικής για να υπακούσει στη συνέχεια στην πατρική εντολή και να την εγκαταλείψει χάριν της δικηγορίας. Αυτό δεν συνέβη όμως και κατά το *animus* και έκτοτε ο Μαρκόπουλος καθημερινά ως άλλος Δαυίδ συντριμμένος ψάλει τον πεντηκοστό ψαλμό και προσεύχεται στον Άγιο Πορφύριο για το κρίμα του. Ο Μαρκόπουλος δεν υπήρξε μόνο ικανός ηθοποιός και βοηθός σκηνοθέτη αλλά και ερευνητής του θεάτρου με γνώση και γνώμη σε όλα τα επίπεδα, στον ήχο, στους φωτισμούς, στη σκηνογραφία, αλλά προ πάντων στη θεατρική διδαχή της κίνησης και της έκφρασης του ηθοποιού και του ρυθμού της παράστασης. Ειδικός για να μεταμορφώνει «στραβά ξύλα» αρχίζοντας από το θεατρικό συλλαβισμό, αλλά και κάποτε αψίκορος, τραχύς και ψυχαναγκαστικός ως αμερικανός λοχίας, μέσα από την παραφορά που του προξενούσαν οι θεατρικές δίνες και ωδίνες, υπήρξε συγχρόνως και ο πλέον κατάλληλος να καταδείξει μεταξύ ερασιτεχνών - κάποτε περισπούδαστων και δοκησίσοφων, - ότι το θέατρο είναι υπόθεση και ευθύνη ενός ανδρός.

Εκτός από την χαριτόβρυτη «Φαύστα» του Μπόστ, που δε δυσκόλεψε υφολογικά τουλάχιστον την Ειρήνη Δασκαλάκη να την υποδυθεί, σκηνοθέτησε πάνω σε ευρηματικές και αξιόπιστες διασκευές του δυο έργα του Νίκου Καζαντζάκη που μπορούν χαρακτηριστούν για τις δυνατότητές της Ομάδας υπερπαραγωγές: τον «Καπετάν Μιχάλη» και τους «Αδερφοφάδες» με υπερβολικά μεγάλο αριθμό ηθοποιών. Η οينوποίηση τέτοιων υψηλόβαθμων μούστων υπήρξε παρά το τόλμημα επιτυχής. Στον Καπετάν Μιχάλη απέφυγε τα ηθογραφικά στοιχεία του έργου και την αντιμετώπιση του ήρωα με τα μέτρα των πραγματικών καπετάνιων της Κρήτης, η οποία θα τον εξέθετε. Τον διέσωσε αναδεικνύοντας μέσα από τη σκηνή του καπετάν Ελιά -στην οποία πρόσφερε βασικά δομικά στοιχεία- την άβυσσο των τύψεών του και μετέτρεψε ένα σκληρό και αγέλαστο νταή και φονιά σε καπετάνιο με συναίσθηση της ευθύνης και πατριωτική συνείδηση που υπογράφει αιματηρά το τέλος του έργου. Στους «Αδερφοφάδες» αναδεικνύοντας το ημερολόγιο του Λεωνίδα, μέσα από ένα τελετουργικό χορευτικό της Κρητικής παράδοσης, δεν είχε πλέον ανάγκη ούτε τον πρωταγωνιστή τον Παπα Γιάνναρο. Είχε ήδη κατακτήσει το έργο.

Στον «Πλούτο» είχαμε την ευτυχία να προσφέρομε στο κοινό μέσα από την ελεύθερη απόδοση της κωμωδίας του Αριστοφάνη σε Κρητική διάλεκτο του επίσης προικισμένου συναδέλφου Μιχάλη Σφακιανάκη, τη μεγαλύτερη δυνατή προσέγγιση στο έργο, αφού η διάλεκτος αυτή που αναγνωρίζεται ως μητρική μας γλώσσα, με το χοϊκό, χαοτικό, αθύρωτο και φωνηεντικό χαρακτήρα της προσεγγίζει περισσότερο τόσο την εκφορά του αρχαίου λόγου, όσο και το δηκτικό χαρακτήρα της κωμωδίας του Αριστοφάνη. Με το «Όττω τις έραται» επιχειρήθηκε από το Μαρκόπουλο ένα ακόμη τόλμημα που απευθυνόταν σε διαβασμένους κυρίως θεατές, μια υπερβατική ζεύξη στο έργο του κορυφαίου ποιητή Οδυσσέα Ελύτη μέσω τριών εξαυλωμένων περιηγητών που κινήθηκαν πάνω σε ένα υπερρεαλιστικό πεδίο, με ιστορικό, θρησκευτικό και φιλοσοφικό, και αισθησιακό χαρακτήρα κατακλυζόμενο από το Ελληνικό μεγαλείο. Σε όλα τα έργα που ανέβασε η Ομάδα πέρα από τα σκηνοθετικά

προσόντα και τα προσόντα των ηθοποιών δεν θα μπορούσε να μη θαυμάσεις και τα άλλα ιδιαίτερα таланτα, όπως π. χ την επιθεωρησιακή γραφή του Γιώργη του Λεμπιδάκη, το λεκτικό ύφος του Δημήτρη Ξυριτάκη, τη μουσική του Γιάννη Λεβέντη, το τραγούδι του Χριστόφορου Λυδάκη, τα σκηνικά της Ειρήνης Κουρουπάκη, το τσιφτετέλι της Ελπίδας Μανουρά, το Μαλεβυζώτη του Ευτύχη Θεριάκη, τα κοστούμια Βούλας Επιτροπάκη, τη λύρα του Μιχάλη Ασκορδαλάκη, την κιθάρα του Κωστή Λαγουδάκη.

Τώρα από τη θέση του συνταξιούχου, ανατρέχοντας στο παρελθόν αποτιμώ την εποχή της συμμετοχής μου στη Θεατρική Ομάδα ως μια εποχή γόνιμη και ουσιαστική που ανακαλεί στη μνήμη μου πρόσωπα αγαπημένα και ικανά με τα οποία συμπορεύτηκα σε δύσκολες αποστολές, οι οποίες όμως μας οδήγησαν σε στιγμές συγκινησιακές και αισθαντικές, σε στιγμές πληρότητας και ολοκλήρωσης, πολλές από τις οποίες μεταφέραμε και στο κοινό μας. Ειδικά θέλω να μνημονεύσω δυο μέλη της Θεατρικής Ομάδας που δεν βρίσκονται πια μεταξύ μας αλλά τους θυμόμαστε πάντα με αγάπη: Της Μαρίας Μιλαθιανάκη και του Στέφανου Σαμαρειτάκη. Η αξιολόγηση της προσωπικής μου συμμετοχής έχει υποστεί τη θετική κριτική της και νομίζω πως δεν είναι ούτε φρόνιμο ούτε αναγκαίο να αναφερθώ και πάλι στους ρόλους που ερμήνευσα, καθώς δεν θέλω να αναμετρηθώ άλλη μια φορά με τις διαστάσεις τους. Μπορώ όμως χωρίς συστολή να ομολογήσω πως οι παραστάσεις μου στο θέατρο υπήρξαν σαφώς καλύτερες και πιο αγαπητές από εκείνες στα ακροατήρια. Θέλω ακόμη να προσθέσω, πως εκτιμώ ως σημαντικότερη προσφορά, την προσπάθεια που κατέβαλα για τη συνοχή και ενδυνάμωση της ομάδας, κάποιες φορές που έπνεαν θυελλώδης άνεμοι, ή υπήρχε πτώση του ηθικού, και αυτό χωρίς να παραβλέπω ούτε τις ιδιαιτερότητες του δικού μου χαρακτήρα, ούτε τις αστοχίες μου. Γιατί το θετικό στη συνολική του αποτίμηση αποτέλεσμα, δεν επήλθε μόνο ως συνέπεια συναινέσεων και ευτυχών συγκυριών, αλλά και συγκρούσεων, και αγώνων και θυσιών και ανοχής του κάθε συμμετοχού, όμως η θεατρική διαδικασία γνωρίζει και να υπερβαίνει τα προβλήματα και να επιφέρει ηρεμία και καταλλαγή και προ πάντων να αποζημιώνει. Ο Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου δεν μας οφείλει τίποτα. Αντίθετα εμείς του είμαστε ευγνώμονες γιατί μας παρείχε πολλές θετικές προϋποθέσεις και επί πλέον το θεσμικό του κύρος, δίνοντας μας έτσι τη δυνατότητα να εκφραστούμε και να αισθανθούμε κάτι ευρύτερο, κάτι ανώτερο, που σπάνια τυχαίνει στη ζωή του ανθρώπου.

Χωρίς να θέλω να καλλιεργήσω το μύθο του αναντικατάστατου για κανένα μας, πρέπει να ομολογήσω ευθαρσώς ότι σήμερα οι συνθήκες δεν είναι τόσο ευνοϊκές για θεατρική δραστηριότητα. Ωστόσο πάντα μπορεί να γίνει κάτι. Μπορεί στο λιγότερο δυνατόν να περιέχεται περισσότερη ουσία. Για να συνεχίζει ο Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου στους αλλοπρόσαλλους καιρούς μας να τιμά το όνομα του ανθρώπου.

